

Külföldi küldött
cikkeket csak ak-
kor küldünk vis-
szá, ha helyezet
mellőlnek. Kés-
zetokat hat hét-
nél tovább nem
őzünk.

Szerkesztőség:
VII., Bafalajtá-
sua 41.

A NŐ ÉS A TÁRSADALOM

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE
ÉS A NÖTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE
HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Cikkeket csak a
szerző engedelmé-
vel, lapunk egyéb
tartalmát A NŐ és
a társadalom meg-
nevezése mellett
szabad átvenni.

Hirdetvényt:
Andrássy-út 83.
Telefon 80-78.

TARTALOM: Csontos István: A szép-nem ügyvédje az asszonyi becsét sértegető vád-okok ellen. — Grossmann Janka: A kereskedelmi szakoktatás IX. nemzetközi kongresszusa. — Ifj. Dumas Sándor: Szavazzanak-e a nők? — Glosszák. — Antal Sándor: Az új nő. — Sass Margit: Egyéniséggé fejlődés. — Szemle. — Irodalom. — A Feministák Egyesületének hivatalos közleményei. — A Nőtisztviselek Orsz. Egyesületének hivatalos közleményei.

A SZÉP-NEM ÜGYVÉDJE

AZ ASSZONYI BECSET SÉRTEGETŐ VÁD-OKOK

ELLEN.

Írta: CSONTOS ISTVÁN, Kassán, 1829-ben.

(Folytatás.)

De más itt a bökkenő, nem az itt a' hiba, hogy az asszonyok rövidebb értelemmel alkotván nem lehetnének alkalmasak mindazon dolgoknak kivételére, melyeket csak a' férfiak elméjekkel elérhetnek. Azt épen más szempontból kell nézni és más okban keresni. Mert úgy az asszonyoknak telyességgel nem lehetne bírni azon nemes tehetségekkel és tulajdonságokkal, melyeket különben számtalanokban tapasztalhatni. Úgy az asszonyokban hibázni kellene az emlékező és képzelő tehetségnek, hibázni kellene az előrelátó, gondolkodó, okoskodó, megfontoló 's ítélő nemes tehetségeknek. Már pedig, hogy az asszonyok mindazon szép lelki tehetségekkel és nemes tulajdonságokkal — melyek csak a' férfiaknak tulajdonai — csalhatatlanul bírnak; s' a'nálfogva nem csak közhivatalok' viselésére; de még Országok kormányozására is elegendő alkalmasok tudnak lenni: elég példásan láthatni sok derék asszonyok viselt dolgaikból. Hol lehetne a' többek között nevezetesebb jelenségeit mutatni az asszonyi tehetségeknek: mint Erzsébetben, M. Théréziában, Katalinban és sok más, jeles asszonyokban? A' midőn Erzsébeth Angol Királyné, Országának legzűrzavarosabb állapotjában oily dicséretesen és Nemzetének nagy előmenetelével tudta uralkodását folytatni; hogy még a nevezetesebb férfi Uralkodóknak vagy Fejedelmeknek szerentsés országlásait is csak alig lehet az övéhez hasonlítani. — Mária Thérézia húsz milliő telkeknek és négy koronának birtokosa lévén, azokat minden veszedelmes környüállások között is épségben meg

tudta tartani, 's okos kormányzásánál fogva a' birodalmaiban volt Nemzeteket egészen a' lehetőségig boldogította. — Katalin Orosz Császárné egy oly felvilágosodott okos asszony volt, ki még a' legtudósabb férfiakkal is méltán vetélkedhetett, 's mély belátásánál fogva Nemzete' javára 's boldogulására hasznos törvényeket is hozott, 's a' Nemzet megelégedésével dicséretesen végezte országlását.

Azonban, hogy az asszonyok okos értelmességökön kívül még vitézi bátorsággal is bírnak: eléggé megbizonyította Szemiramis, ki az Assíriai széles kiterjedésű birodalomnak igen nevezetes Királynéja lévén, azonkívül hogy országát sok jeles épületekkel 's ritka találmányokkal gazdagította: még oily rettenhetetlen bátor szívvvel is bírt; hogy férfi ellenségeivel személyesen is viadalra ment, és rajtok nyertes lett. Hasonlóképen Penthezilea, Thalesztrisz és Judith akármelley férfi Királlyal vagy Vezérrel fegyverre kelték és azokon győzedelmeskedtek. — Továbbá pedig, hogy az asszonyok, embertársaiknak boldogításokra, 's akármelley közjónak előmozdítására is eltagadhatatlan nagylelkűek és nemes szívűek tudnak lenni: eléggé láthatni a' Sz. írásbeli Tabítában, a' gyors és bölcs Asszonyban, az okos Abigailban, a' közelebbi időbeliek között pedig a' mi Magyar nagy lelkű Asszonyainkban is, mint I^o Rákóczy György' felesége, ki azonkívül, hogy maga is írtt, sok tudósok' munkáit tulajdon költségén kinyomtattatta, 's a' tudományok' virágzását minden lehető úton módon elősegítette. — Bethlen István' felesége számos tanulókat tartott 's tanított a' külföldi nevezetes oskolákban. — Perényi Gáborné' jövedelmének tizedrészét a' tudományok' előmozdítására fordította. — Etseri Bátori Istvánné a' maga költségén Nyomtató Műhelyt állíttatott fel, és a' tudósokat segítette. — Nem különben a' most is fennálló jóltévő Asszonyi

egygyesület. Ezenkívül bírói] ítélő tehetségben 's akármely előfordulható dologban mély belátással és igazsággal: vallyon mellyik férjfi Bíró múlhatta felül Débórárt?*' A' bölcsességben 's tudományosságban, nemde nem különös nevezetességet érdemelnek e Aspázia és Aréte? Aspáziától az ékesen szóllást és statistikát még a' bölcs Szókratés sem szégyenlette tanulni; Aréte pedig Athenásban 25 esztendőig tanította a' bölcsesség tudományt, 's a' mellett 40 darab könyveket írt; sőt a' nevezetes Arisztippus bölcs is minden tudományját Arététől, mint édes anyjától tanulta. Végezetre pedig, hogy az aszszonyok a' férjfiak' tanásjok. és segítségök nélkül egy csak nem győzhetetlen köztársaságot bölcs 'törvényei és derék hadi erővel virágoztatni is tudtak; eléggé megmutatták az Amazonok.

Mi lehet hát oka, hogy az Aszszonyok elnyomattatott állapotra jutának? Mi szolgál, tathatott a'ra alkalmatosságot; hogy ők nem csak hogy társasági közhivatalokra nem alkalmaztattak: de még mint feleségek, mint a' férjfiaknak leghívebb 's kedvesebb barátnejok, igazi bajtársok, házaiknak s vagyonjaiknak gondviselőjök 's megartójak sem bírhatnak felelősségi fűssál és érdemlő tekintettel? Bizony ha gondolatomat és ítéletemet igazán ki kell mondanom, csekély véleményem szerint én nem tudok más okot találni; mint azt, hogy a' kemény természetű férjfiak a' nálók gyengébb aszszonyokon uralkodni szeretvén, magokra nézve sokkal jobbnak és hasznosabbnak találták azt; hogy feleségeik ő hozzájuk vak engedelmséggel lekötelezve legyenek, 's a'nál-fogva vélek (mint a' kiket különben bizonyos alkalmatosságokkal felette nagyon is szeretnek) annyival inkább szabadabban és tetszésök szerint bánhassanak. Hogy pedig ezen feltételt annyival inkább csalhatatlanul végrehajthassák: az aszszonyoknak olly neveltetést adattak, minélfogva azok semmi polgári hivatalok' viselésére sem lehessenek alkalmatosuk és elnyomattatott állapotjuk' megváltoztatására legkisebb külső erővel és hatalommal se bír-hassanak.

Így lehet gondolni 's gyanítani, és talán nem minden ok nélkül. Mert különben miért lett volna Rómában az aszszonyok ellen olly kegyetlen törvény; minélfogva minden emberi jussoktól egészen megfosztattak? Hogyan viseltethettek volna a' férjfiak aszszonyaikhoz olly kegyetlenséggel, a' mint a' Rómaiak és egyéb Nemzetek' viselt dolgaiból láthatni? Hiszen a' Rómaiaknál egészen Kamillus idejéig e' következendő gyalázatos törvények állottak fenn: u. m.

1-ször. Hogy az aszszonyok, még a' leg-

* Bir. 4. 5. R.

főbb emberek' feleségei' is a' templomokban lene ülhessenek, sem semmihez támaszkod hassanak; holott a' férjfiak a' legutolsóig mindnyájan tetszésök szerint ülhettek.

2-ször. Hogy a' legfőbb ember feleségénél se légyen szabad egy rendbéli öltöző ruháná többet tartani, ha csak a'ra a' Tanátstól külön engedelmet nem nyer. A' ki pedig ezet törvény' ellenére magának köntöst készítettett a' köntös elvesztésén kívül az aszszony meg büntettetett, a' férjfiak pedig számkivetésb. kellett mennie.

3-ször. Az aszszonyok' holt testeik felett még a' legnagyobbaké felett sem volt szabad halotti beszédet tartani, a' midőn a' férjfiak. felett köztönseges szokásban volt; s még e' mellett holt testeiket a' temetéskor nem hogy ide geny férjfiaknak: de még a' megholtak' férjeik nek sem volt szabad elkísérni.

4-szer. Ha valamely aszszony részegségben avagy szerelmes kicsapongásban tapasztaltatott: tellyes szabadság engedtetett a' férjnek hogy feleségét életétől azonnal megfoszssa, még pedig a' nélkül; hogy a' fellebb való helyei a'ról jelentést tartozott volna tenni. (Folytatjuk.)

A KERESKEDELMELI SZAKOKTATÁS IX. NEMZETKÖZI KONGRESSZUSA

Írta: GROSSMANN JANKA.

Szeptember 11-16-ika között tartotta a Nemzetközi Kereskedelmi Szakoktatási Egyesület IX. nemzetközi kongresszusát Bécs városában. 21 állam hivatalos kormány képviselőinek és mintegy 1200 kongresszusi tagnak részvételével. A hat napig tartó, fűrsztó kongresszusi tanácskozások mindvégig telt terem előtt folytak le; a vita élénkek és magas színvonalúak voltak, mindenkit az cél vezetett, hogy a kereskedelmi szakoktatás ügyének minél hasznosabb szolgálatot tegyen. Csupán egy ifj bécsi úr követte el azt az ízléstelenséget, hogy egy hozzászólás leple alatt alaposan megverte a reklám nagydobját a saját egylete, egy nem nagyon jelentékeny, de annál exkluzívabb „Absolventenverein” érdekében. Borzadva gondoltunk arra, hogy most feláll egymásután ezer ember és feldicséri azt az egyesületet, iskolát vagy testületet, amelyhez legközelebb áll. Szerencsére győzött a jobb ízlés, és a „hazabeszélés” elmaradt. Egy magániskola vezetője azonban még sem állhatta meg, hogy ne igyekezzék gyengíteni azt a hatást, amelyet a magániskolák állami felügyeletét sürgető Ottel tanfelügyelő kitűnő előadása keltett. A gyengítési szándék persze csak szándék maradt, mert a komoly szakemberekből álló kongresszus kivétel nélkül – a magániskolás felszólaló csak a szabályt megerősítő kivétel volt – egyetértett abban, hogy a magán és hatósági zűgiskolák okozta ezernyi bajt csakis a legszigorűbb állami ellenőrzés szűntetheti meg. Hangsúlyozta a tanfelügyelő az á 11 a m i ellenőrzést, mert helyes szociális érzékével azt tapasztalta, hogy a főnöki testületek

egyoldalúak az ellenőrzés gyakorlásában, minthogy ők is a főnökök érdekeit tartják elsősorban szem előtt. Ugyanez a tanfelügyelő megismételte ezt a kétségtelenül helyes megállapítást a tanonciskolák kérdésének tárgyalásánál is.

Lapunk olvasóit, különösen a nőtisztviselőket, bizonyára elsősorban az az álláspont érdekli, amelyre a kongresszus a női kereskedelmi szakoktatás kérdésében helyezkedett. A napirend utolsó pontja volt ez – last, but not least, ahogy az egyik felszólaló kiemelte. A legnagyobb érdeklődés mellett lépett az előadói asztalhoz Spitzer Kornél tekintélyes osztrák nagykereskedő, hogy a nőnek a kereskedelemben elfoglalt helyzetéről és szakoktatásáról szóló előadását megtartsa. Megállapította, hogy a női munka napról-napra jobban térít hódít a kereskedelem minden ágában, a nagy-, közép- és kis-kereskedelemben egyaránt. Érdekes statisztikai adatokkal bizonyította e térfoglalás rohamos haladását és – bár előadása folyamán helyenkint nagyon is egyoldalú és nem mindig helyes megfigyelésekről tett tanúbizonyosságot – végeredményben oda konkludált, hogy az elméleti szakoktatás javítása nem csupán a kereskedelem nőalkalmazotainak, hanem magának a kereskedelemnek is elsőrangú érdeke. Utalt a bécsi négyévfolyamú női kereskedelmi akadémiára, amely fennállása negyedik évében már kétszáz tanulóval szolgáltatja bizonyítékát annak, hogy szükség van a leányok számára is magasabb kereskedelmi ismereteket közvetítő szakiskolákra.

A correferensi tisztségre a megjelenésben akadályozott párisi tanítónő, Mile Domino helyett Bedy-Schwimmer Rózsát, a Nőtisztviselők Országos Egyesületének egyik képviselőjét kérték fel. Az első előadó statisztikai adatai alapján megállapította a correferens, hogy a nő szerepe a kereskedelemben már régen nem probléma. A technika fejlődésével csökkent a nő háztartási munkájának értéke. Ezt az elveszett értéket pótolja ma a háztartáson kívül végzett kenyérkereseti munkával. A tanítói, orvosi, művészi pályán egyenlő munkát kívánnak a nőtől és a férfitől, egyenlő képesítést is nyújtanak nekik. Csak akkor lesz vége a mai egyenlőtlen versengésnek, ha ez a helyzet áll elő a kereskedelemben is, ami az egész kereskedőosztály társadalmi értékelése szempontjából is kívánatos.

N o s k e képviselő azon a nézeten volt, hogy a nő kisebb fizetésének nem annyira a silányabb szakismertetek, mint inkább a szerényebb igények az okozói. Az egyenlő szakoktatásban jogegyenlőségre való törekvést látott, amit azzal igyekezett visszaszorítani, hogy a férfinak a katonai szolgálatból folyó előjogaira utalt.

A „Deutschnationaler Handlungsgehilfen-Verband” nacionalista-antifeminista képviselője a nőben a teremtés koronáját látja, akit nem szabad a hétköznapi gondjaiba belevonni.

A Nemzetközi Szakoktatási Egyesület elnöke, Junod (Bern) találon azt válaszolta, hogyha a nő a teremtés koronája, akkor vagy gondoskodjanak megélhetéséről, vagy tegyék lehetővé, hogy maga keresse meg a kenyerét. Utal a svájci koedukációs szakiskolákra, melyekkel a legjobb tapasztalatokat szerették.

B l i n k hollandus kormányképviselő csodálkozással látja, hogy ez a kérdés még vitát idézhet elő, jóllehet,

Hollandiában már a XV. században megoldást nyert olyformán, hogy míg a férfiak a tengert és az idegen országokat járták, a nők vezették otthon az üzleteket. Ma sem tesznek különbséget e tekintetben; összes szakiskoláikba vegyest járnak fiuk és leányok.

Az egyenlő szakoktatás érdekében emeltek még szót a vitában Kühne kormányképviselő, Kreutzer Lipót dr. kolozsvári kereskedelmi akadémiai tanár és Silbermann dr., a németországi nőtisztviselők és női kereskedelmi alkalmazottak 52 000 tagot számláló szövetségének képviselője. Más irányú felszólalás nem is volt.

Az impozáns vita hatása alatt elhatározta a kongresszus, hogy a női kereskedelmi szakoktatás kérdését és annak szociális vonatkozásait a legközelebbi kongresszuson még bővebben tárgyalja.

Ez a legközelebbi kongresszus I 913-ban Budapesten lesz. Ezernyi okunk van rá, hogy érdeklődéssel nézzünk elébe. Örülünk neki, hogy a kereskedelmi szakoktatásnak ez a legfőbb ítélőszéke itt tartja majd nálunk tanácskozási, mert reméljük, hogy a modern alapokra helyezett női kereskedelmi szakoktatást, amelyet a szociális megértés hiánya eddig megtagadott tőlünk, addigra nálunk is átlép a megvitatás stádiumából a megvalósulására.

A kongresszus külsőségeiről és ünnepélyeiről e helyen csak annyit akarunk felemlíteni, hogy az illetékes miniszterek, Bécs városa, a kereskedői testületek és tanintézetek egymással versengtek a vendégek szórakoztatásában, izléssel párosult vendégszeretet vette körül mindenütt a kongresszistákat és ez nagy mértékben előmozdította az idegeneknek egymáshoz való közeledését, amely kölcsönhatásában a kongresszusok legértékesebb eredményeit képezi.

Szakszerű megtekintésekben sem volt hiány; bemutatatták a kongresszus vendégeinek a régebbi és az újabb kereskedelmi akadémiát, az export-akadémiát, melynek bank-kurzusán női hallgatók is voltak az idén, a kereskedelmi múzeumot és a négyévfolyamú kereskedelmi akadémiát nők számára, mely utóbbi dr. Steindler-Ehrenhaft Olga asszony kitűnő vezetése alatt fennállásán rövid néhány esztendeje alatt mintaszerű intézetté vált.

Tapasztalatokban gazdagodva, a legjobb benyomással indult útnak a sok száz kongresszista. Köztük mintegy harminc magyar is, Schack Béla dr. és Kirchner Béla főigazgatók, számos akadémiai és kereskedelmi iskolai tanár, néhány kereskedelmi és iparkamara megbízottai, a Magyar Szakírók Egyesületének kiküldöttje és a Nőtisztviselők Országos Egyesületének képviselői. A többi magyar tisztviselőtestület – sajnos – nélkülöztük a tanulságai-ban annyira gazdag kongresszuson. Feltűnően hiányzott a kereskedelmi szakiskolákat fentartó fővárosi képviselő.

SZAVAZZANAK-E A NŐK?

Írta: IFJ. DUMAS SÁNDOR.

(Töredék egy 30 év előtt kiadott röpiratból, melyben a „Kamélias hölgy” illusztris szerzője párbeszédet folytat egy antifeministával.)

„Mily különbséget talál ön a férfiak és a nők között, amely okot szolgáltatna arra, hogy

az előbbieknél megadjuk a választójogot, míg az utóbbiakról megvonjuk azt? Szerintem ily különbség nem létezik.”

„És a nem?”

„Micsoda nem?”

„A női nem,”

„Mi köze a nő nemének ehhez a dologhoz? Egyáltalán semmi. Legalább semmivel sem több, mint a mi nemünknek. A nőnek nincs szakálla, a férfinak meg a nő hosszú haja hiányzik. Ami pedig a többi különbséget illeti, azt jobb meg sem említeni, mert azok inkább a nők mellett döntenének.”

„Engedje meg kérem, hogy a komoly kérdést komolyan tárgyaljuk.”

„Mit sem óhajtok inkább.”

„Amire az imént hivatkoztam, az nem a nő fizikai nemére vonatkozott, hanem a nemét erkölcsileg értettem alatta.”

„Félek, hogy nem vagyok képes önt megérteni.”

„Pedig ez nagyon egyszerű. A nő neménél fogva gyengébb, mint a férfi. Eléggé bizonyítja ezt a tényt az, hogy a férfi folytonosan a nő védelmezésével van megbízva.”

„De oly rosszul védelmezzük őt, hogy sokszor kénytelen revolverrel védekezni ellenünk és csak miután bünténnel terheltet a bíróság elé kerül, vesszük észre, hogy hogyan vigyáztunk rajta. Ekkor lelkiismeretünk arra kényszerít, hogy felmentsük őt.”

„Őn itt kivételes esetekről beszél. Az nyilvánvaló, hogy ami az intelligenciát illeti, a nő alacsonyabb fokon áll, mint a férfi. Ezt ön maga is megírta.”

„Ha én ezt valaha megírtam, akkor ostobaságot írtam és ma már megváltoztattam nézetemet. Nem vagyok az első ember, aki ostobaságot írt, sem az első, aki megváltoztatta nézetét. De mindemellett meg kell jegyezni, hogy az ön által említett ostobaságot sohasem írtam meg. Megvallom, rámfogták, de ez nem tartozik ide, habár, valószínűleg hasznos dolog volna ezt is vita tárgyává tenni.”

„Ha ön valóban nem írta meg azt a – nem akarom mondani, ostobaságot, hanem igazságot – akkor rosszul tette, mert az nyilvánvaló és be is bizonyította a vallási, a filozófiai és az orvosi művekben.”

„Tévedés. Bibliánk azt állítja, hogy a nő felelős azért, hogy a férfi elveszítette a paradicsomot. Habár ez a dolog nem egészen valószínű, de ennek pusztán állítása csak azt igazolja, hogy kezdetben a nő nem volt alsóbbrendű lény a férfinél – sőt inkább föllette állt. azáltal, hogy azt cselekedtette vele, ami neki tetszett. (Már t. i. a nőnek.) Hogy ön ma nem akarja megadni nekik a választójogot, annak valószínűleg az az oka, mert fél, hogy ezáltal megint elveszítjük a paradicsomot, amit azóta

ismét birtokunkba vettünk és amelyben – akárki láthatja – mi most élünk. De a hinduk szentírása, mely a mienket vagy 7–8000 évvel megelőzte, azt állítja, hogy Ádám ellenére Éva, jó tanácsainak, melyek az Isten által kiszabott határok átlépésétől akarták megóvni, vesztette el a paradicsomot. Én azonban a mi szentírásunkban is megtaláltam azt, hogy a nő fogja széttaposni a kígyó fejét, miközben a kígyó meg fogja marni a sarkán. Ezért vigyázzon, a tekintélyek, amikre az imént hivatkoztam, láthatólag nem férnek össze. Legalább minden példájukból az világlik ki, hogy a férfi jóval inferiorisabb a nőnél.

Ami pedig a filozófusokat illeti, azok azt ajánlják, hogy kerüljünk minden érintkezést a nővel azon okból, mert a férfit magas hivatásának elhagyására csábítják, hogy érzelmeiben felolvasszak. Eszerint a filozófusok nem annyira a nők alsóbbrendűségére következtetnek, mint inkább a férfiak gyengeségére. Most pedig térjünk az orvosi művekre. Ezekben meg van állapítva, hogy a férfi és a nő két szervezetenként eltérő lény, hogy mindegyik a nemének megfelelő funkciókat elvégezhesse. Továbbá azt a tényt is tárgyalják, hogy míg a férfinak nagyobb az izomereje, addig a nő fejlettebb idegrendszerrel bír. Továbbá, hogy az eddig megmért legfejlettebb és legnehezebb agyvelő egy női koponyában volt; már pedig a mai tudomány az agyvelő súlyát és a cerebralanyag fejlettségét az intelligencia kétségtelen fokméréjének tekinti. Ennek a nőnek agy veleje 2200 grammot nyomott, 400 grammal többet, mint Couvier-é. Ámbár nincs tudomásunk arról, hogy e nő valami egyenértékűt alkotott volna Couvier-nek az ásványokról írt munkájával.

De a löpor feltalálása nem tartozik a szavazati jog feltételéhez és ha végig tetszik tekinteni azon a hétmillió francia polgáron, akinek van választójoga, akkora bizonyára észreveszi, hogy az is elég képesítés, ha valaki egy fél tonna súlyt bír a hátán cipelni. Ezek után, ha agyonütnének is érte, sem volnék képes megérteni, hogy csupán ezen izombeli inferioritásért – nem szólva a kofákról, kik súlyos terheket cipelnek a piacra, a többi cipelő nőkről meg a női akrobatákról – amint mondtam, ha agyonütnének érte, se tudnám felfogni, hogy ezen izombeli inferioritás ok legyen a jogfosztásra. Ezzel ellentétben előttem minden körülmény csak a nők joga mellett dönt.

Ha Madame de Sévigné ma élne, bizonyára képtelen volna azokon az erőmérő-gépeken, melyek a vásárokon és népligeteken a csibészek és munkások izombeli képességét vannak hivatva feltüntetni – a maximumot leütni. És ön ezt elég oknak tekinti arra, hogy Madame de Sévignének ne legyen választójoga? Pedig bizonyos, hogy nem volna, míg kertészének, Gaffer

Paulnak volna! Miért? Minő akadályt talál ön abban, hogy Madame de Sévigné ép úgy szavazhasson, mint kertésze, kinek ő a kenyér-adója?”

„De Madame de Sévigné szintén kivétel. Ön csak nem kívánhatja, hogy egy egész nemzet szokásait, eszméit és törvényeit néhány kivétel érdekében megmódosítsák.”

„Nos, mit szól Madame de Sévigné nagyanyjához, de Chantal asszonyhoz? És Madame de Lafayettehez? És Madame de Maintenonhoz? És Madame Dacierhez? És Madame Guyonhoz? És Madame de Longaevillehez? És Madame de Châtelethez? És Madame du Deffandhoz? És Madame de Staélhez? És Madame Rolandhoz? És Madame Sandhoz? És . . .”

„Ezek mindegyike csak kivétel!”

„Akkor azt mondom: ha egy nem ily kivételekkel tud szolgálni, akkor bizonyoságot adta annak, hogy nemcsak a községi hatóság megválasztásánál képes véleményét leadni, hanem ily kiváló személyiségeknek a megválasztásába is beleszólhat, amilyen egy országgyűlési képviselő. – De az előbb még nem mondtam el összes kivételeimet. Mit szól ön Clothildehez, aki megtérítette a frankokat a kereszténységnek és következőképpen minket is? Nem gondolja, hogy neki tekintélyes befolyása volt Clovisre és hazánk sorsára? Hát Madame de Beaujeu és castilliai Blanka és magyarországi Erzsébet és angolországi Erzsébet és nagy Katalin és Mária Terézia nem voltak-e ily kivételek?”

„Igen, de ezek csupa királynék és királynők voltak.”

„Az semmit sem változtat a nemükön. Intelligenciájukkal és erélyességükkel bizonyították, hogy ép oly jól tudnak uralkodni, mint a férfiak. Semmi sem győzhet meg engem arról, hogy ha a nők – dacára nemüknek – oly királynőket szolgáltathattak, mint ezek voltak, képtelenek volnának – nemüknek következtében – választójogot gyakorolni.”

„Ön igen jól tudja, hogy a világon nemcsak ily nők vannak. Gondoljon a nőknek azon tömegére, kiknek még fogalmuk sincs a politikáról meg a kormányzatról.”

„Ha ön végigtekint azon férfiak tömegén, kiknek igényük van erre a jogra, ép ilyen mértékben fogja köztük fellelni e hiányt. Sőt merem állítani, hogy a nők nagy tömege csupa olyanokból áll, kikről oly sok nagy hírű ember, mint anyjáról azt állította: „Ami az édesanyámat illeti, ő a legokosabb és legderékabb asszony a világon; mindent, amivé lettem, neki köszönhetem.” Világért sem tudom belátni, hogy ezek a nők, habár nem is látják tisztán a dolgokat, de okosak és derekak, ne legyenek a választójoggal felruházva ép úgy, mint

az a sok durva és bolond fickó a másik nemből.”

„Nem mondotta ön egyszer, hogy a jogoknak kötelezettségekkel kell jármok? A nők azonban nem mehetnek háborúba, mint azt a férfiak teszik.”

„Hát franciaországi Johanna, hát flandriai Johanna, hát Hachette Johanna, kit XI. Lajos férfikatonák fölötti parancsnoknak nevezett ki, mert Beauvais-t egy női csapat élén megvédelmezte Merész Károly ellen, nem harcoltak-e hősiessen? Végül mit szól ön Jeanne d'Arc-hoz? Ön szerint e nők egyikének sem szabadna szavazatát leadnia azon ország egyik képviselőjének megválasztásánál, melyet ő az elbukástól védelmezett meg, amit még ma is megcselekedne, ha az alkalom úgy kívánná. Ezek után nevetséges volna, ha a vitát folytatnám önnel.”

Fordította: POGÁNY NÁNDOR.

GLOSSZÁK.

... Műsor váltása gyermekekre is kötelező.

Akik még mindig kételkednek abban, hogy a társadalom vallja kárát a. anyák elnyomott helyzetének, azoknak figyelmébe ajánljak a szervezett munkásság lapjának ezt a sorát, amely a kabarét munkáselőadásaira vonatkozó hirdetésnek szolgál befejezésül. Van immár a munkásság hatalmas szervezeteinek két óriási előadóterme a nyomdászok és építőmunkások palotáiban; ezekben a felnőttek kultúrigényeit kielégíteni igyekeznek. De a gyermek szükségleteire gondolt-e valaki? Hol van e palotáknak lapos teteje, amelyen a gyermekek a derült vasárnapok délutánjait tölthetnék? Az egyetlen baj, amelytől a proletárság eddig jobban tudta megőrizni gyermekeit, mint a vagyonosabb osztályok: a gondolkörükön egészen kívül eső szatírák és trágárságok elmondása, amely szinte perverz törpék gyanánt tünteti fel őket. Egy izgalomtól óvhatja gyermekeit a legszegényebb szülő is: a túlságosan erős és egyidejűleg nagy számban ható benyomások özönétől. De íme, a szervezett munkásság kabarét-előadásra viszi gyermekeit ezen a verőfényes őszi délutánon, még pedig oly nagy számban, hogy a rendezőség külön rendszabállyal kénytelen azt korlátozni. Bár tartana vissza a műsor ára sok proletárszülőt attól, hogy gyermekének idegerezét ily oktalanul pazarolja! Mert, úgy látszik, az új világfelfogás törvényei ilyen kíméletet nem parancsolnak.

Minisztert buktató nők. A norvég parlament nagy többséggel megadta a nőknek az általános községi választójogot. Amikor a törvényt szentesítésre a király elé tették, Arktander kereskedelemügyi miniszter a szentesítés megtagadását ajánlotta a királynak. Ez azonban a tanácsra nem hallgatott, úgy hogy Arktander kénytelen volt a tárcájáról lemondani. A király az antifeminista miniszter lemondását elfogadta. Hieronymi szerencséje, hogy Magyarországon a nők még nem buktathatnak minisztert. Július 30-iki beszéde után alkalmasint nem maradhatott volna soká kereskedelmi miniszter. Vagy akkor nem mert volna olyanokat mondani?

Az elárúsító tolettje. Berlinben tárgyalták a minap a következő jogesetet: Egy elárúsító beperelte a főnökét, aki ékszerkereskedő, kéthavi fizetés erejéig, mert felmondás nélkül elbocsátotta azzal az indoklással, hogy öltözéke nagyon feltűnő és nem áll arányban 90 márka havi fizetésével. – A bíróság, az a bizonyos Kaufmannsgericht, amelynek a szervezésénél csúnyán kijátszottak annak idején a nőtisztviselőket, belement a bizonyításba és egész sereg terhelő tanút hallgatott ki, a felperes volt kollégáit, akik egyértelműleg azt vallották, hogy a kifogásolt sötétké posztóruha a legfinomabb „tailor made” öltözet, a hozzátartozó virágos kalap pedig legalább 30 márkába került. – Mikor mindezeket igazi német alapossgal megállapították és megtárgyalták, akkor kiderült, hogy a finom „tailor made” ruhát a felperes elárúsító anyja varrta otthon, a 30 márkás kalap pedig, amelyet a felperes sajátkezűleg díszített fel, összesen négy márkába került. A felperes különben a kifogásolt tolettben jelent meg a bíróság előtt. – A bíróság a bizonyítás alapján megítélte felperesnek a kéthavi fizetést és ezzel lezárta az ügy aktáit. Azzal nem gondolt senki, hogy a főnöknek is érdeke, hogy a vevőközönséggel érintkező alkalmazottja csinosan és jól öltözködjék, azzal sem, hogy az ilyen gyanúsítás mennyire sértő az alkalmazottra nézve, de még azzal sem, hogy az egyéni szabadság fogalmát ily súlyosan félreismertő főnököt ebben az irányban is jó volna egy kicsit kitanítani.

Liliomtiprás, fajtalanság és ehhez hasonlók.

Vegyünk kezünkbe bármely nap, bármely újságot, bizonyos, hogy olyan események leírásától hemzseg, amelyeket azelőtt csak tudományos könyvekben tárgyaltak tudományos célzattól. És ezeknek az eseményeknek elolvasása után, a család gondos feje rászól az asszonyra: „Jól eldugd ezt az újságot, a Piroska kezébe ne essen!” Ezzel a derék apa előveszi a Fidibuszt vagy a Magyar Figarót és jóízűen mulat annak kizárólag a nemi élet elfajulásait, erőszakos durvaságait nevetség tárgyává tevő tartalmán. Addig mulat rajtuk, amíg az ő érzékei is elérkeztek az elrontottságnak ahhoz a pontjához, amely feltartóztatlanul a nemi fajtalanság útjára vezet.

Ennyit megér. A szaccharin-csempésző milliomosok két-kétszáz korona büntetést fizetnek. A kátrányfestéses tarhonyát áruló nagykereskedők még olcsóbban, „jóhiszeműségük” bebizonyításával másznak ki a hinárból. Az életünket folyton orvul támadó élelmiszerhamisító banda tagjai, tíz-húsz korona tréfabüntetésekkel adóznak a társadalmi lelkiismeret oltárán. És akkor ne a becsapás, csalás, lopás, rablás legyen az ideálunk. És akkor az anyák neveljenek puritán, becsületos gyermekeket!

Két sikkasztás. A minap egy nagyobb sikkasztást azzal igyekezett a sajtó menteni, hogy a sikkasztó tisztviselő hatezer korona fizetéséből nem tudott megélni. Betegeskedő feleségét gyógyíttatni, gyermekeit taníttatni kellett, az élet folyton drágul, tehát végül is kénytelen volt a rábizott pénztárt körülbelül tizenötezer korona erejéig megdézsmálni. – Mondjuk: eddig rendben van az ügy. De vajjon kisebb-e a megpróbáltatás, ha a tisztviselő nem férfi, hanem nő? Úgy látszik igen, mert ugyanaznap egy sikkasztó nőalkalmazottra ráolvasták, hogy

közel ezer korona erejéig megkárosította a főnökét, jó lehet háromszáz korona havi fizetése volt. – Hogy beteg anyját neki is kellett gyógyíttatnia és hogy fiútestvérei az ő segítségével járhattak csak egyetemre, azt számba nem vette a szemfüles riporter, aki olyan nagy buzgalommal állapította meg, hogy a tizenötezer koronát sikkasztó férfi mennyit fizetett lakásért, mennyit költött a két gyermeke nevelésére és hogy hány koronájába került a felesége balatoni fürdőzése.

AZ ÚJ NŐ.

Írta: ANTAL SÁNDOR, Stockholm.

Az új nőnek, vagy jobban mondva az embernyi nőnek egyre nagyobb szerepe van ebben a kultúrorszámban. A napokban lefolyt nemzetközi békekongresszus szervezése például két emberre volt bízva, dr. Bergman tanárra és Emília Bromé-ra. Igazi nagy sikere a kongresszuson ismét két embernek volt Oswald-nak, a Nobel-díjnyertes kémikusnak és Ellen Key-nek.

E lapokon régebben megjelent cikkeimben többször rámutattam arra a munkára, melyet az új svéd nő a kultúra minden területén végez. Önkénytelenül felöltik az a kérdés, hogy vajjon az új nő, mint tárgy, szerepel-e a svéd kultúrában, tüzetesebben a svéd irodalomban, a színpadon?

Nórát nem írt svéd író, és a nőmozgalom vezetői szerint nagyon súlyos kár, hogy a nagy svéd írók nem foglalkoztak az új idők nőalakjaival azzal a szeretettel, mint Norvégiában Ibsen és Björnson. Egyrészt ennek tudják be a svéd nőmozgalom vezetői a norvég politikai nőmozgalom sikereit.

Nagy írók könyveik útján erős szuggesztív hatásokat érhetnek ugyan el, de például Strindberget még sem lehet okolni azért, hogy a svéd nők még mindig nélkülözik a politikai jogokat.

Ha a férfiak nem is igen törtek a szépirodalomban lándzsát az új nőért. mégis van itt egy új, tendenciózus, feminista szépirodalom, mely imponáló agresszivitással teszi a nőt embernyi emberré, egy darab társadalomnak, életnek, drámának természetes középpontjába, Csakhogy ezt az irodalmat nők csinálják.

Természetes oka van annak, hogy itt írták az első, súlyos feminista drámát Az orosz lány gyermekét. A svéd nő már régebben kiszabadította magát a „szép nem”, „gyöngébb nem” fogalmi kör korlátai közül. Testben, lélekben annyira edzett, hogy mosollyal lefizethető segítségre soha sincsen szüksége, több udvariasságot nem igényel, nem fogad el, mint amennyi a férfiak részéről férfinek is kijut. Igaz, hogy ha itt az ököritői tűzvészhez hasonló szerencsétlenség történnék – nem csak férfiak menekül-

nének meg, hanem nők is. A svéd nő nem hagyja magát legázolni.

Ennek az emberi, harcos életet élő svéd nőnek alakja szerepel Harold Gote álnéven író Frida Steenhof drámáiban, elbeszéléseiben és egyéb tendenciózus írásaiban. A Harold Gote neve itt, Norvégiában, Finnországban és tavaly óta Németországban is általános ismert. Drámáit különösen a Lejonetsbarnet-et mindezt országokban adták. A svéd kritika úgy bánik vele, mint ahogy az uralkodó osztályoknak kellemetlen forradalmi agitátorokkal szokás elbánni. Darabjainak előadatását püspökök és jótékonycélú nőegyletek szokják megakadályozni.

Harold Gote apró aktuális rajzai rendszeren bejárják az egész skandináv sajtót, az anti-feminista lapokat se kivéve. Egyik stílusra és tárgyra jellemző „Egy különös példány” című rajzát, mely a napokban jelent meg, lefordítottam A Nő és a társadalom olvasói részére. Nemcsak Harold Gote-t, hanem a nyomában felvirágozott feminista irodalmat is jellemzi ez a kis kedves hangulatú kép:

„Nagyon feltűnt a következő kishirdetés:

Pompás kis lányom született tegnap este egy negyed nyolckor.

Stockholm város magánszüldéje 1910. IV. 30.

Maud I r e l l .

Sokan azt hitték, hogy tréfa az egész. Egy csomó lap nem is akarta hozni a hirdetést, „hely hiányában”, mondta egy komoly szerkesztő.

A Maud anyja híres énekesnő, akinek különösen a művészvilágban volt nagy ismeretése. Maud maga konzervatóriumot végzett. Egyesek szerint elsőrendű zongoraművésznő volt, mások viszont nem sokra becsülték a játékát. Dehát ez nem ide tartozik.

Persze a kulisszák mögött, a műtermekben és a finom szalonokban sokat beszéltek róla, hogy Maud szerzett magának „egy apróságot”.

— Talán adoptált egy gyermeket?

— Dehogy, — felelték a többiek kórusban — szült egy gyermeket.

— Szent Isten! Manapság, mikor annyi mód van rá, hogy . . . Úgy látszik, Maudnak nagyon humoros természete van.

— De ki az apa?

Azt is meg lehetett tudni nemsokára. Maud ott kocsizott az apával a Strandvägenen, sokszor a gyermek is velük volt. Persze az ismerősök és barátok mosolyogva, kacagva üdvözölték őket. Maud felemelte a gyermekeket, úgy integetett örömmel és diadalmasan. És még egyszer olyan boldognak érezte magát, mikor látta, hogy mindenki gyönyörködik a gyermekben.

Persze a napot is eltakarják néha a fellégek, és ilyenkor mintha sötét fátyol borulna

az egész természetre. Ilyen nap előtt átvonuló fellegnek lehetne nevezni azt, hogy egy tanítónő, Maudnak régi iskolatársa, meglátogatta a fiatal anyát.

Brigitta kitűnő teremtés volt, de már az iskolában mindent nagyon tragikusan vett.

— Kedves, szegény kis Maud, — kezdte Brigitta részvétellel. — Hogy éppen neked kellett így járnod. Miért nem akar feleségül venni?

— Várj, elmondok neked mindent — felelte Maud őszintén. — A dolog egész egyszerűen úgy áll, hogy én már évek óta vágyódom egy gyermek után. És mivelhogy anyagilag független vagyok, elhatároztam, hogy szerzek magamnak egyet. És nagyon örülök, hogy úgy is tettem. Különbösen nagyon melankolikus lett volna a hangulatom. Erik úgyszólván rég érdeklődött irántam, én felbátorítottam és azután meglelt a gyerek. Most már tudod az egészet.

— Szerelmes vagy Erikbe?

— Nem, de tetszik nekem.

— Akkor nagy bünt követtél el.

— Nem a. Ő nagyon kedves, mulatságos ember, de nem hiszem, hogy szeretném. Tulajdonképpen nem is tudom, hogy mit értenek a szerelem alatt? Ha addig várnék, amíg evvel tisztába jövök, akkor talán sohase jutottam volna gyermekhez. Meg különben is nagyon bizonytalan, hogy leszek-e valaha szerelmes.

— Tán éppen te nem akarsz, hogy elvegyen feleségül?

— Hát nem elég, hogy jó és kötelességtudó anya vagyok? Kell, hogy feleség is legyenek?

— Természetesen.

— Nem, feleség nem akarok lenni. Nincs kedvem, nincs tehetségem hozzá. Igen, ha talán egyszer megszeretnék valakit Az a jövő titka.

— De hiszen gyermekedet fosztod meg jogaitól. Igazi otthona, apja, anyja nem lesz — felelte Brigitta komolyan,

— Erik naponta eljön, néha naponta többször. Apja tehát van. Otthona is van. Gyere nézd meg.

És körülvezette Brigittát a három szobából és konyhából álló kényelmes kis lakásban. Még egy csinos szobalány is volt.

Természetesen a gyermeket is bemutatta apróra Maud. Egészen más hangon kérdezte most Brigitta:

— És mondd, nem okoz sok kellemetlenséget éjszaka?

— Egész éjjel alszik. Anyámnak két kis daxlítja van, azok sokkal több kellemetlenséget okoznak. A szobalánynak alig van ideje rá, hogy mind a két kutyára ügyeljen. Én már szívesebben foglalkozom gyermekkel, mint kutyával.

— De nem félsz a társadalom szigorú ítéletétől?

— Ismerőseink hihetetlenül barátságosak velünk szemben. Nem tudom, hogy mire gondolsz?

— Hiszen tudod, hogy a férjetlen asszony bűnös, akinek bűnhődnie kell. Hiszen tudod, milyen már a világ.

— Ha szomorkodnék, az egészen más volna. De mindenki tudja, hogy nagyon boldog vagyok. A világ csak azokat gázolja le, akik már előbb boldogtalanok.

— De mégis asszonynak címezteted magad — mondta Brigitta búcsúzás közben az ajtóra szegezett rézlapra mutatva.

— Az a szobalányom kedvéért van. Ő nem akarja, hogy a fűszeresnél megszóljanak. Us nekem semmi ellenvetésem sincs az „asz-zonyreform” ellen.

Egy barátságos köszöntés és a két barátnő elvált egymástól.

EGYÉNISÉGGÉ FEJLŐDÉS.

Írta: SAS MARGIT.

Az egyéniség után való törekvés olyan erős vágyává lett a modern ifjúságnak, hogy lehetetlen behunyt szemmel elhaladni ezen jelenség mellett és nem gondolkodni azon, vajjon az erős individualizmus milyen összefüggésben van az új társadalmi irányzatokkal, milyen lehetőségét engedi meg a boldogságélérésnek, amit rendszeren az emberi élet céljával ismernek el? Különösen feltűnő ez a törekvés a nőknél, mert azelőtt az volt a vélemény, hogy a nőnek hivatása kizárólag a férfit boldogítani és a jövődő nemzedékről gondoskodni, ma pedig az eszmék haladottabb világában igen sok helyen halljuk, hogy a nő célja a saját boldogsága.

Vannak ugyan, mint Carmen Sylva, akik azt állítják: a nőnek nem szabad várnia, hogy őt megértsék, egyedüli kötelessége, hogy ő megértsen másokat. Nekem pedig eszembe jutnak Schleiermacher szavai: „Egy ember se legyen csupán eszköz a mások céljainak elérésére. Minden ember, még ha mások szolgálatában is működik közre, ismertessék el mint öncél. Az a nő, akinek első a saját boldogsága, a ki egyéni vágyait kielégíteni törekszik, az mindenekelőtt egyéniség akar lenni.

Egyéniség! Minden embernek van jelleme: ezalatt értem általánosságban a legfontosabb tulajdonságok összességét. Az erős, kiváló, nem mindennapi, különös jellemet szokás egyéni jellemnek, birtokosát pedig egyéniségnek nevezni. A mindennapi életben rendszeren olyan embert mondanak egyéniségnek, akinek meghatározott alapelvei, amelyek cselekvését irányozzák, nem az általánosan elfogadott konvencionális morálszokásokat követik, hanem attól eltérőek, esetleg azt magasan túlszárnyalják és aki ezekhez az alapelvekhez a saját intellektuális munkája útján jutott el. Ennek az utolsó pontnak a mellőzése nagyon sok hamisításra ad alkalmat és így nehéz felismerni az igazi vérbeli egyéniséget, különösen a nők között, akiknek igen erős beolvasztási tehetségüknel fogva olyannyira sajátjukká válik egy-egy idegen egyéntől nyert

vonás, hogy kénytelenek vagyunk azt az illető veleszületett tulajdonságának tekinteni. A látó szemnek azonban az a külső és belső harmónia, mely egy igazi egyéniségen előmlik, rögtön elárulja a valódiságot, ennek a hiánya pedig az utánzatot.

Az egyéniséggé válás jelszava oly intenzíven hatolt be a fehér lányszobák félhomályába, hogy fölriasztotta az oda internált lelkeket, és most mind gondolkodás, magukbarmélyedés és életnézet nélkül rohannak bele a világba — egyéniséggé lenni, nem tudva miért, hogyan, mi okból, de hangosan követelőzve és jogokat emlegetve. Az egyéniséggé válás joga velünk született, de egyéni vágyai kielégítését csak az érdemli meg, aki a velük való éleést helyesen tudja értelmezni.

Eddig arra törekedtek, hogy a neveléssel elnyomják a nők egyéni vágyait, igyekeztek a nőkben a családért való magafeláldozás nemes, érzéseit felkelteni és ez sikerült is, hiszen nagyon sok példáját találjuk a történelemben és irodalomban az így értelmezett nagyszerű nőnek. Régebben sokan voltak, sőt talán ma is vannak nők, akik úgy érzik és gondolják hogy ez az egyedüli lehetősége az életben való megjelenésüknek. Goethe mondja a „Hermann és Dorothea”-ban: „A mi életünk örökös jövés és menés, cselekedni, dolgozni mások számára”. Madách is ezen a nézeten van és majdnem mind a többi férfi.

Ha kutatjuk a változás okát, nagyon sok érdekes tényre akadunk. Nem is elég az egész huszadik század társadalmi és politikai eseményeit szemügyre venni, nem elég a történelmi materializmus nagyon plauzibilisnek látszó osztályharc magyarázatát elfogadni. Itt olyan fejlődéstörténeti momentummal állunk szemben, mely a legalaposabb megokolás mellett is magyarázatlan marad. Miért éppen a tizenkilencedik század végén ébredt föl a nőkben az egyéniséggé fejlődés vágya? Mert itt tagadhatatlan, hogy megmozdult, megindult valami, fölébredt egy eddig félalvó lelki szükséglet, amely most kielégítést keres.

Azonban még mindig két szélsőség között küzdünk; egész csoportja a leányoknak családi önzések miatt egyénileg el van nyomva (hogy annál erősebben kívánja a felszabadítást: a házasságot), a másik csoport pedig kizárólag magának él, saját egyéniségének kifejlesztése a kezdet és a vég; ezeknek túlkapásai ellen kell védekezni, amazokat pedig öntudatos életre kell ébreszteni. A gazdagabb körök leányai természetellenes életet élnék, nem készülnek elő hivatásukra, nem ismernek munkakötelességet. Várnak egy darabig, vagy ha már azon is túlvannak, a minden gyönyörűség nélkül való szürke életnek néznek elébe. A másik csoport, mely életét a legszorgalmasabb munkával tölti, nem ismer örömet, csak fáradást és kicsinyes egyforma időtöltést, a lányból asszony lesz és a legjobb is a pihenés nélküli, szintelen életet éli végig.

Ezt a két szélsőséget kell egymással megegyeztetni és a nehézség olyan alapelvek megtalálásában áll, amely az egyén és mások érdekeit egyformán tekintetbe veszi. Az sem követ helyes utat, aki a maga egyéni vágyairól

* Ez már rég nem megmagyarázatlan momentum. Charlotte Perkins Gilman „A nő gazdasági helyzete” című munkájában világos és megdönthetetlen választ ad arra a kérdésre, miért ébredt fel ez a vágy éppen abban az időben. Szerk.

lemond a mások javára, bár az elismerés nagy érte. Vannak asszonyok, akik a családért való, küzdelmes, odaadó fizikai munka közben megfélelkeznek magukról és lelkileg semmivé válnak, úgy hogy mire a gyermekeik lelki neveléséről kellene gondoskodniok, nem képesek ez irányú kötelességeiknek eleget tenni. Nem szabad magunkat elveszteni önfeláldozásban: ezt sokszor hangosan kellene mondanunk. A másik szélsőséget képviseli az a nő, aki a saját énjével való foglalkozás és egyéniséggé való fejlődés közben minden mást elhanyagol. Itt maga az egyéniség a mozgató erő és nem a szív, mint az első esetben, mely a saját érvényrejutását célozza, minden rajta kívül fekvő magasabb cél nélkül. Ez az az eset, melyet ma gyakrabban vesznek észre, pedig csak feltűnőbb, de nem gyakoribb, mint az előbbi.

Rendkívüli módon elősegíti az individualizmus terfoglalását az a modern filozófia! felfogás, hogy sokan dolgoznak kevesek boldogságáért, kényelméért, kifejlődéséért, hogy azokat a kultúrjavak birtoklásában megerősítsék, ezek a kevesen azután minden társadalmi kötelességtől mentesek. Ki tartozik azon kevesekhez, akiknek értéke oly nagy és alkotóképessége oly hatalmas, hogy szolgálatot vehetnének igénybe ellenszolgálat nélkül? Bár megkérdőznék a fiatal leányok maguktól, akik semmi kötelességet nem ismernek mások iránt, akik csak saját maguk kiképzéséért élnek, vajjon biztosak-e abban, hogy egyéniségük oly erős, tehetségük olyan értékes-e, hogy életüknek egyoldalú irányítását megérdemli? Hogy a folytonos önmagával való foglalkozás, a tehetségfölötti tépelődés, az esztétikai képzettség, a sokoldalú, alaptalan tudás a hivatott út-e, mely az élet helyes végigélésére vezet?

A másik irányt, a másokért való életet, a felebaráti szeretetben felolvadó és az egyéni vágyakról lemondó, modern Jézus-hitet éppen ily kevésbé lehet követésreméltónak találni. Bármilyen ideálisan és magasatosán hangzik is az igényekről lemondás és a végletekig leegyszerűsített élet, akármennyire át is van itatva nemes emberszeretettel, az egyéni továbbhaladásnak, magasatörésnek, különblenni-akarásnak nem lehet egységes talaja, és így nem fejlődés-képes kultúrszempontból, vagy amennyiben az, rendkívül egyoldalú. A tolsztoizmus nem is akadt sok követőre.

Napjainkban sokkal inkább elterjedt az individuális felfogás, mely amilyen szépnek, erősnek, színesnek, nagygnak látszik, amennyi életetöt szabadít fel, művészetet teremt, oly kevésbé válhatik általánossá. Mert igaz, mindenki a boldogságelérés útján kell hogy az egyéniségének harmonikus kifejlődését elérje, de ezt nem szabad meredek, minden más úttól szeparált ösvényen keresni. Lehet, sőt bizonyos, hogy vannak nagyok, erősek, akik az érvényesülés felé való előrerohanásukban megtalálják a maguk élete kulcsát, de a nagy tömeg lehet-e tekintet nélkül a többiekre, boldog, anélkül hogy hasznos is legyen? Ha csak Kant erkölcsi törvényére gondolunk: „Handle so, dass die Maxime deines Willens jederzeit zugleich als Prinzip einer allgemeinen Gesetzgebung gelten könnte¹, lehetlenség volna az individualizmust általános életszabállyá tenni, mert abból csakis teljes anarchia származhatna.

Az individualizmusnak végletekig való keresztülvitele csak arisztokrata államban érvényesülhetett, vagyis ott, ahol sokan voltak kevesekért. De ma, amikor az

életviszonyok oly rendkívül bonyolódottak, mikor a legkülönbözőbb életutak egymást szelik, együtt, majd külön haladnak, egymással szembetörnek, lehetetlen, hogy az egyén a maga fejlődése útján tekintettel ne legyen egy pár másira, vagy sokra, vagy mindenkire. Az a hosszú út, ami az egyéniségig elvezet, keresztülvisz az összesség és lehetetlen befolyásától szabadulni, még lehetlenebb magunkat elzárni a közös munkától. Annnyira benneélünk a munkafelosztásos világtestben, hogy sem önállóan fejlődni, sem táplálkozni, sem működni nem tudunk s így kell hogy az individuális felfogás szembe kerüljön a szociális felfogással.

Az egyén kifejlődése történjék az összesség szempontjából. A helyes életelv kérdése, választás egyéni és általános érdek között, nem dönthető el objektíven. Mert nem tudás, vagy ismeret oldja meg a kérdést, hanem a lelkünkben lakó erkölcsi törvény, a lelkiismeret. Sok tudós ugyan tagadja, hogy van lelkiismeret és egyszerű nevelési tények tekinti, de mi nem tehetünk mást a válaszúton, mint hogy erre appellálunk. Ugyan eddig még nem sok embernek sikerült helyesen eligazodnia ezen a bonyolult területen, de hisszük, hogy az emberi tökéletesedés útja arrafelé vezet, ahol mindig többen és többen lesznek a helyes irányban haladók. Nem vezethetjük el a nőket egyenként, kiket a maga útjára, mondván, hogy mit tegyenek: mindenki magát kérdezze: mennyit érdemel ő és mivel tartozik másoknak? Ameddig ezt a kérdést minden nő el nem tudja dönteni, addig hiába törekszenek új munkaterekre, új jogokra, mert az erre való felelet adja meg létének alapját. Ezeket a gondolatokat az váltotta ki belőlem, hogy a pályára készülő és férjhezmenni szándékozó lányok, akik ma már öntudatosan gondolkodó fejvel néznek az élet elébe, minden törekvése tisztán a maguk szempontjából, a maguk élvezetére vagy életföntartására, vagy későbbi életük folyására vonatkozik. Csodálatos nézni az élet-erős ifjúságot, amelyben oly parányi a szociális kötelességek érzése. Igaz, hogy a nevelés, meg a tradíciók eléggé megmagyarázzák ezt a hiányt. De mégis feltűnő, hogy a mi korunkban a szociális problémák mindennapi áradatával a nők többsége érzéketlenül, majdnem közömbösen áll szemben. Amikor a külföldön már minden nagy társadalmi mozgalom élén nők állanak. nálunk a nő még mindig szívesebben választja az individualizmus kellemes, könnyű, virágos életelvét, szemet hunyván mindenféle szociális kötelességek előtt. Csak most a legutóbbi években, mozdul meg valami.

Pedig ha valahol, úgy itt nálunk van szükség erős, nagy, hatalmas egyénekre a szociális munka szempontjából. Mennyi társadalmi szükség, mennyi megindult, elalvóféltben levő, lángoló mozgalom vár lelkiismeretes, becsületes, munkás kezekre. Ha azok a nők, akik most ezer önző kívánsággal, kielégítetlen vágygal rohannak élvezetről-élvezetre, hetüknek csak egy délutánját, toilet-pénzüknek csak egy tízedét, ékesszólásuknak csak századrészét áldoznák a társadalmi bajok orvoslására, nemcsak az emberiség volna jóval tűrhetőbb állapotban, hanem ők is talánának egy magasabb célt, valami hivatáshoz hasonlót és megtalálnák magukat, mint tisztalelkű, békés lények, harmonikus egyéniségek.

És ez it egyéniséggé válnak egyedüli helyes útja. Mert az élet folytonos fejlődés, melyben csak az vehet részt, aki kifelé való megnyilatkozása közben oly munkát teljesít, mely a többiek világával szerves összefüggésben van és a legmaradandóbb érték az a munka, amelyről elmondhatjuk: szolgálunk vele a köznek. Aki pedig csupán élvezeteinek él, annak „meg kellene gondolnia, hogy ezer kéz dolgozik érte, hogy minden kultúra milliók áldozataiból épül föl s az ő tétlensége naponta újakat csatol hozzá. A helyes életelv s sem milliók egy miatt, sem egy a milliók miatt, hanem mindenki mindenki miatt van, összesen és külön-külön. És erre az útra ez a modern elv vezet: szeresd embertársadat és önmagadat.

SZEMLE.

Th. Daugaard cikke. A kopenhágai nemzetközi socialista nőkonferenciáról szóló tudósításunk helyszíne miatt a jövő számra maradt.

A nő kenyérkereseti munkája. A fővárosi iskolák értesítői szerint az 1909/10. iskolaév végén a polgári iskolából kikerülő 1255 leány közül 987 = 78.6% kenyérkereseti pályára lép és 268 = 21.4% otthon marad, Hozzá kell vennünk, hogy a pályát nem választók közül is akárhányan később, mint tanulatlan munkások tolakodnak valamely pályára, vagy a viszonyoktól kényszerítve évek múlva mégis kenyérkeresethez látnak. Egészen közel állunk tehát ahhoz, hogy minden leány épp úgy, mint minden fiú pályát fog választani. Ez természetesen mind lehetlenebbé teszi a nőnek sok pályától való erőszakos távoltartását.

Katonatisztek házassága. A hadügyi kormány rendeletet bocsájtott ki, amely megengedi, hogy katonatisztek állami alkalmazásban levő tanítónőkkel kössenek házasságot. Kétezer korona fizetés a kaucióval egyenértékű jövedelemnek tekinthető. Beavatott helyen állítják, hogy e rendelet hatályát hamarosan kiterjesztik más pályán dolgozó nőkre is.

Kereskedelmi főiskolák. Berlin, Leipzig, Köln, Frankfurt a M., Mannheim és München kereskedelmi főiskolaiban, tehát az összes német ilyenemű tanintézetekben, nőket ugyanolyan feltételek mellett vesznek fel, mint férfihallgatókat.

Bába-Statistika. A Nőszövetségnek „Egyesült erővel” című hivatalos lapjában írja dr. Dirner Gusztáv: Az összeírás 1908-ban történt és 17.556 összeírató lapot eredményezett. Tudvalevőleg az országban most négyféle bábánk van: 1. oklevelesek, akik 5 hónapig tanultak; 2. másodrendűek, akik 2 hónapig tanultak; 3. cédulások, akik a megyei főorvostól nyertek jogosítványt; 4. parasztbábák, akik kuruzsló számba mennek. Okleveles bába van az országban 10.943; ezek közül 5519 magánbába; 9626 vezet szülési jegyzőkönyvet; 330-nak nincs bábatáskája. Másodrendű bába 1907-ig volt 2289, ma már 3000-nél is több van. Régi cédulás bába még van 1416, ezek közül

562 van 60 éven felüli. Hivatalos állásban van 1058 és hivatalos bábatáskája nincs 983-nak; kezét fertőtleníti 360. Parasztbába pedig van 2908; ezek közül 975 van 50 éven és 1045 van 60 éven túl; 867 hivatalos alkalmazásban van és 2041 mint magánbába praktizál. Közülük 2813-nak nincs bábatáskája és 2773 nem tudja kezét fertőtleníteni. A 17.556 bába közül csak 1439 van 30 éven alul; 4050 van 40 éven alul; 4830 van 50 éven alul; 4068 van 60 éven alul és 3160 van 60 éven felül. Az összes bábák nagyobb fele hivatalos; 8063 magánbába. Anyanyelve szerint van 8813 magyar, 2646 német, 2594 tót, 2565 oláh, 482 rutén, 183 horvát, 115 szerb, 158 egyéb anyanyelvű. Magyarul tud 11.110. A hivatalosak közül 4050 bába fizetése 50 koronán alul van; sok helyen az évi fizetés 4 korona 1 2932 bábáé 50-100 kor., 1984 bábáé 100-200 kor., 362 bábáé 200-300 kor. és 165 bábának a fizetése több mint 300 korona. Szülési jegyzőkönyvet állítólag vezet 10.617. Ha ez a bementés igaz volna, nagy haladást jelentene. Ámde az összeírásnak ez az adata aligha jelent egyebet, minthogy 10.000 bába tudomást vett róla, hogy szülési jegyzőkönyvet vezetni tartozik és hogy ezt tőle számon is kérhetik. Újabb ilyen összeírás alkalmával a jegyzőkönyvet az összeíró hivatalokkal láttamoztatni kell, sőt be is lehetne azt ilyen alkalommal szedetni. Hivatalos bábakönyve állítólag már 6845 bábának van; ez is téves adat, mert 6 év óta annyi bábakönyv nem is került forgalomba. Az új hivatalos bábakönyv 1903-ban nyomtatott ki és pedig magyar nyelven 5000 példány, német nyelven 1000 példány, tót nyelven 1000, román nyelven is 1000 példány. Ebből 1909. augusztus 8-ig az állampomdából elkelt 4181 magyar, 929 német, 324 tót, 307 román, összesen 5762, tehát 1903 drbbal kevesebb, mint amennyit a statisztika mond, ami úgy magyarázható, hogy körülbelül 2000 bába az ő régi tankönyvét vallotta még birtokában levőnek. Felszerelt bábatáskája 13.050 bábának van; bemutatták-e azt az összeírásnál, nem tudom. De ha igaz, hogy 4506 bábának bevallottan nincs bábaszerszáma, úgy nemcsak az összes parasztbábáknak és cédulásoknak együttvéve (2908 + 1416 = 4324) nincs, hanem még 182 olyan bábának sem, amelyik I. vagy II. rendű oklevél birtokában van. Kezét 4630 karfaóllal fertőtleníti, 6778 szublimáttal, 5803 csak szappanos meleg vízzel, 316 lysollal és 29 egyéb fertőtlenítőszerrel.

Pardo Bazán. A spanyol irodalom és a radikális nőmozgalom legkiválóbb asszonyát a spanyol közoktatásügyi minisztériumban alkalmazták miniszteri tanácsosi rangban. A nagynevű asszony irodalmi működése mellett is mindig élénken részt vett a nőmozgalom munkáiban. Utóbbi időben nevelésügyi reformok propagálására összpontosította erejét. Ezméinek gyakorlati kivitelére nyílik alkalma az új állásban. Csak Európában újdonság nőnek ilyen magas közoktatásügyi hivatalba való helyezése. Amerika egyik-másik államában még női közoktatásügyi miniszter is van.

A nő mint kereskedő. Mrs. Charles Netcher Chicagóban alkalmasint az első „üzletember” a most élő nők sorában. Gyermekeivel együtt tulajdonosa és teljesen egyedüli vezetője a világ legnagyobb tárházának az ú. n. „Boston Store”-nak. Üzlettelepébe 15 millió dollárt fektetett eddig bele. Az üzlet állandóan háromezer embert

foglalkoztat. Ezt az óriási vállalatot hat évvel ezelőtt elhalt férjétől mint egy régi, düledező épületben elhelyezett üzletet vette át Mrs. Netcher. Azóta hatalmas, 12 emeletes házóriás váltotta fel a régi épületet. Ha a most épülő melléképület is elkészül, a telep kiterjedése éppen ötször akkora lesz, mint hat évvel ezelőtt. Magyaránú vállalatának vezetését mellett Mrs. Netcher még arra is ráér, hogy három fiát és egy leányát a legnagyobb gonddal nevelje. Egyforma gondtal és odaadással végzi mind a két munkát és egyik sem bánja.

A választójogi világszövetség. A Jus Suffragii közli, hogy az 1911-ben Stockholmban tartandó nemzetközi kongresszus idejét június 12-17-ére állapították meg. A Feministák Egyesületének sok tagja máris elhatározta a kongresszuson való részvételt.

A képviselőház írótagjai és a nők választójoga. Az íróképviselők közül Kenedi Géza, Kozma Andor és Farkas Pál a nő választójoga hívének vallja magát. Lípcey Ádámról pedig barátai állítják, hogy híve ennek a reformnak.

Adatok a békemozgalomhoz. A Magyar Béke. egyesület közgyűlésén Lers Vilmos kitűnő előadásban sok anyagot szolgáltatott a békemozgalom propagálására. Ezek közül kiemeljük a következőket: hazánkban 1 867-ben hadügyi célokra 57 és fél millió koronát költöttek, 1907-ben már 245 milliót. Ez az összeg évről-évre emelkedik és nem is foglalja magában a rendkívüli katonai kiadások szintén évről-évre növekvő összegeit. Évenként két és fél-szer annyit költünk hadügyre, mint kulturális célokra.

Antialkoholizmus. Bocholt város (Westfália) tanácsa elhatározta, hogy a város alkoholelles egyesületeinek szubvenciót ad. Az egyesületek minden tagjuk után évi 50 pfennig hozzájárulást kapnak a várostól. – A múlt év végén Svédország összes nagy antialkoholista egyesületei elhatározták, hogy az országban népszavazást rendeznek annak eldöntésére, behozzák-e az általános alkoholtilalmat Svédországban? A szavazáson, amelyben minden 18 évnél idősebb férfi és nő részt vehetett, 1,845.249 ember igennel szavazott, vagyis az alkoholtilalom behozatala mellett, 16.47 pedig nemmel. Svédországnak 5,300.000 lakosa van, amelyek közül a 18 évnél idősebb lakosok száma 3,388.000 és így a felnőtt lakosság 54 százaléka szavazott a tilalom behozatala mellett és csak 0.5 százalék foglalt ellene állást. A többi 45.5 százalék lakosság azért nem szavazott, mert részben a szavazatgyűjtő emberek, akik házról-házra jártak, nem találták őket otthon. Több nagyon távol eső községben össze sem gyűjtötték a szavazatokat. Sokan pedig egyáltalán nem akartak résztvenni a szavazásban. – A magyarországi Good Templaar rend „A Goodtemplaar” címen új folyóiratot indít.

Tanoncügy. A „Textilpar” június 20-iki számában dr. Redner Hugó szerkesztő nagy rokonszenvvel kommentálja az első makói leány-kereskedelmi-tanonc szerződésének híret. A divat- és rövidárú szakmára készülő, kis tanoncleánya szerződéséről azért emlékezünk meg mi is, mert a kereskedelmi szolgálatban, a kiszolgálásnál a legtöbb nőt minden előtanulmány nélkül alkalmazták eddig, ami úgy a férfi- mint a nőalkalmazottakra nézve ugyanolyan sérelmes, mint a férfi- és nőtisztviselőknek az egyenlőtlen előképzettségéből eredő versenye. – Szegeden egy női iparos-otthon létesül. Céljaira a város telket, illetve helyet ad, tanerőkről és minden egyébről pedig a kereskedelemügyi miniszter gondoskodik. A város a nyugdíjalaptól megvásárolt Dugonics-utcai házat fogja átengedni az otthon céljára, melynek az nagyon megfelel. A női iparos-tanonc-otthonnak ötven bennlakója lesz, de lesznek természetesen kintlakó növendékei is.

Különfélék. Kínában a tanítónőképezdek egész sorát nyitották meg az idén, hogy az eddig teljesen idegen kézben levő nőnevelést nemzeti alapra helyezhessék. Eddig ugyanis a kínai leányok csupán idegen misszionáriusok és japán tanítónők iskoláiba járhattak. – A nőktől nők számára fenntartott müncheni „Haushaltungsschule und hauswirtschaftliches Seminar” intézetében a bajor katonaság szakácsait is kiképzik. A katonaurakat a főszakácsnő vezeti be a főzés „nőies” mesterségének titkaiba. – A legújabb népszámlálás azt mutatja, hogy Coloradóban (a nőknek itt 1893 óta van aktív és passzív választójoguk) úgy megszorodott a lakosság, hogy az állam a washingtoni szenátusba eggyel több tagot küldhet ki. Erre a tagságra Mrs. Kate Williamson állami iparfelügyelőt jelölik. – Pistojában (Olaszország) nagy sikerrel adták elő Emília Gubitosi „Nada Delwig” című operáját. – Anglia legnagyobb tanítótestülete, a National Union of Teachers Plymouthban tartott közgyűlésén 25.127 szavazattal 13.746 ellen elnökké választotta Isabel Cleghorn asszonyt, aki az első nő ebben a tisztségben.

IRODALOM.

Dr. Márkus Dezső: A nő választójoga. Kiadja a férfiliga a nő választójoga érdekében. Ara 20 fillér. Dr. Dirner Gusztáv hasonló című füzeté után ez a férfiliga második kiadványa. Dr. Márkus Dezső sok új érveléssel cáfolja meg a nők választójoga ellen még most is felhangzó aggodalmakat, azért a füzet a választójog kérdésével foglalkozóknak melegen ajánlható.

BEÉRKEZETT MŰVEK*.

Kultur und Fortschritt. Verlag Felix Dietrich, Leipzig. Ara füzetenkint 30, illetve 60 fillér.

Nő. 298/99. Frieda Radel: Warum fordern wir das Frauenstimmrecht?

Nő. 300. Marie Heller: Der Wandel in der Frauenarbeit Deutschlands seit 1895.

Leopold Katscher: Rechts- Links- und Doppelhändigkeit. Prag 1910. Ara 40 fillér.

* Birálatukat fentartjuk magunknak.

Ügyvezetőség:
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Pénztáros:
HELLERNÉ BOLBE-
RITZ GEORGINA
V., Assay János-u. 1.

A FEMINISTÁK EGYESÜLETE HIVATALOS KÖZLEMÉNYEI.

Tagdíj tételzés szerint; legalább évi 10 korona.

Gyakorlati Tanácsadó
V. ker., Mária Valéria-
utca 12. II. em.
Hivatalos órák: kedden
és pénteken 6-8-ig.
Magántanfóknak elhe-
lyezése ugyancsak.

Politikai propaganda-költségeink fedezéséhez újab- ban hozzájárultak:

Múlt havi kimutatás	5938*81 K.
Zipernovszky Károlyné gyűjtése	24- "
Engel Berta, Nagysurány további adománya	42*97 "
Békássy Eleménné	20- "
Steinberger Gizella, Tiszaujlak	10- "
Dr. Dömény Lajos	5- "
Ranschburg Viktorné	5- "
Dr. Gold Simon gyűjtése	20- "
Dr. Balassa József	10- "
Rösner Valéria, Nagybánya	3- "
Dr. Pékler Gyula	10- "
Seenger Ida	10- "
Dr. Doctor Sándor, Pécs	20- "
Herzl Paula, Temesvár	5- "
Heller Ernő	2- "
Dr. Káldor	1- "
Trombitás Erzsé, Szombathely	5- "
Összesen	6131*78 K.

Aki még nem járult a gyűjtéshez, pótolja mulasztását!

OKTÓBERI MUNKATERV.

2-án, vasárnap, d. u. 4 órákor az Újvárosházán (IV., Váci-u. 62.):

Nyilvános gyűlés a drágaság elleni védekezés tárgyában. Előadó: Pásztor Mihály, az „Eladósodott Budapest” szerzője. Az előadást követő vitában bárki résztvehet.

10-én, hétfőn, este 6 órákor az Újvárosházán (IV., Váci-utca 62.) W. Rein jénai egyetemi tanát pedagógiai előadása t

Die wirtschaftliche, Kulturelle und ethische Bedeutung des gemeinsamen Unterrichts. (A közös nevelés gazdasági, kulturális és ethikai jelentősége.) Jegyek 2 K-ért, tagoknak I K-ért, karzat. diákjegyek 50 fillérért kaphatók egyesületünkben és a Bárd-féle színházjegy-irodákban (Kossuth Lajos-utca 4. és Andrássy-út 2.).

14-én, pénteken, d. u. 4 órákor:

A gyermekvédelmi bizottság ülése. Gyakorlati munkára jelentkezéseket elfogad a bizottság vezetője: Szirmay Oszkárné tagtársunk (V., Perczel Mór-u. 2. Telefon 37-43.).

6., 10., 17., 20., 24-én (hétfőn és csütörtökön) este ½7 órákor az egyesület helyiségében:

Politikai tanfolyam. Új jelentkezőket csak maga az előadó vehet föl.

Jogi kérdések részletes tárgyalása. Tagtársaink köréből étkezett számos felszólításra a választmány elhatározta, hogy a gyakorlat köréből vett jogi kérdések

tárgyalását előkészítendő, felkéri a tagtársakat, hogy írásban fejezzék ki abbeli kívánságukat: a jogtudomány mely részeiből, esetleg mely gyakorlati esetekre vonatkozólag érzik elsősorban az ismeretszerzés szükségét, óhajtanak tájékoztató előadást?

A nőkérdés irodalmának megismerése érdekében figyelmeztetjük tagtársainkat, hogy egyesületünk kis kézikönyvtárán felül rendelkezésükre áll a Fővárosi Könyvtár (IV., Károly-körút, Központi városház) gazdag anyaga, amely a szociológia minden ágát tartalmazza. Könyviári órák d. e. 9-2, vasárnap 12 óráig. Különösen érdekes, mozgalmunk körébe vágó irodalmi újdonságok ismertetésére szívesen rendezünk külön előadásokat is.

Az ifjúsági bizottság, amelynek csiráját Miss Cicely Corbett buzdítása vetette el, október hó folyamán végleg megalakul és megállapítja munkaprogramját. Köszönettel vesszük tagtársaink baráti köréhez tartozó intelligens, ügyünk iránt érdeklődő fiatalság beajánlását.

GYAKORLATI TANÁCSADÓ.

Nagy gyakorlattal bíró, okleveles zenetanárnő órákat vállal.

Perfekt német-francia-angol nyelvmesternő a dél-előtti órákra alkalmazást keres.

8 gimnáziumot végzett állami tisztviselőnő a délutáni órákra magántitkári állást keres.

Középiskolát végzett tanárnő keres korrepetációt.

Okleveles énektanárnő órákat ad.

Gyermekgondozónő állást keres.

Vidéken lakó, mindenfajta kézimunkában jártas asszony elvállal megrendeléseket.

Intelligens leány házvezetőnői alkalmazást keres, főleg intézetekben vagy szanatóriumban. Kereskedelmi kurzust végzett; perfekt német.

Magasrangú katonatiszt özvegye társalkodónői vagy házvezetőnői állást szeretne; szintén előnyben részesítené, ha intézetnél vagy szanatóriumban kaphatna alkalmazást. Német anyanyelvű, de bír idegen nyelveket is.

Aki munkát ajánlhat vagy keres, forduljon bizalommal a „Gyakorlati Tanácsadó”-hoz!

Külföldi meghívókat és értesítéseket nem küldünk.

A NŐTISZTVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETE HIVATALOS ÉRTESTITÉSEI.

Postatak. 17764.
TÉLEFON 80—75.
Egyesületi helyiség:
VI., Andrásy-út 83.

At egyesületek tagjai díjtalanul kapják a lapot.

Fizessük a tagdíjakat minden hónap 1-én felszólítás nélkül. Pénzbeszedőt az egyesület nem küldhet.

Kérjünk telefonon befizetési lapot!

TANFOLYAMAINK.

Szeptember havában megkezdődtek magyar és német gyorsírási, gépírási és német nyelvi tanfolyamaink. Jelentkezéseket ezekre a kurzusokra október hó első napjaiban még elfogadunk.

Könyvviteltől és angoltól október elején kezdődnek új tanfolyamok. Az angol nyelv tanítása külön csoportokban történik kezdők, haladók és gyakorlók számára. Jelentkezéseket sürgősen kérünk, mert a késedelmesen jelentkezőket ezekre a tanfolyamokra már nem vehetjük fel.

Ama tagtársainkat, akik francia nyelvet óhajtanak tanulói, figyelmeztetjük a Sociétés Littéraire française de Budapest díjtalan tanfolyamaira. Prospektus a nevezett társaság irodájában (VI., Andrásy-út 95.) kapható.

Tornatanfolyamon akik részt kívánnak venni, jegeztessék magukat elő a titkárságnál.

ÖSSZEJÖVETELEK OKTÓBERBEN.

16-án, vasárnap kirándulás. Találkozás 10 óra-
kor a zugligeti végállomáson.

19-én és 26-án, szerdán este 9 óra-
kor a vitanak. Tárgy: Téli program.

Szakoktatási Kongresszus. Kimagasló eseménye volt a közelmúltnak a kereskedelmi szakoktatás Bécsben megtartott nemzetközi kongresszusa, melyen egyesületünket az elnök és Schwimmer Rózsa tanügyi előadó képviselték. A kongresszusról lapunk mai számában külön cikkben számolunk be.

A pozsonyi női felső Kereskedelmi iskolát is megtekintettük kongresszusi küldötteink. Meggyőződtek róla, hogy az iskolát és internátust fenntartó Pozsonyi Kereskedelmi és Iparkamara igazi megértéssel és nagy bőkezűséggel karolta fel a női kereskedelmi szakoktatás ügyét. A kamarának ez a nagy áldozatkészsége annál nagyobb elismerést érdemel, mert még ma is sok nehézséget és akadályt kell leküzdenie iskolája érdekében. Sendlein kamarai elnök, dr. Wolff Gerő titkár, Jalowetz Zsigmond gondnok, Kürschák és Szojka igazgatók, valamint a tanári kar azon tagjai, akikkel kiküldötteinknek alkalmuk volt megismerkedni, a női kereskedelmi szakoktatás oly őszintén lelkes híveinek bizonyultak, hogy kiküldötteink a legszebb reményekkel néznek az iskola jövője elé. Ezúton is köszönetet mondunk a kamara elnökségének és az iskola igazgatóságának azért a szíves előzékenységért, amellyel tagtársainknak a valóban mintaszerű iskola megismerését lehetővé tették.

A szeptemberben tartott választmányi ülésen 50 új tagot vettünk fel. Az elmúlt hónapban 58 tagot helyeztünk el. Az üdülőtelepről visszatért 28 tagtársunk beszámolt a szeptember folyamán tartott értekezleten az üdülőtelepen szerzett tapasztalatokról. Mindkét telep lakói meggyeztek abban, hogy szabadságuk eltöltésére a lehető legjobb alkalmat nyújtotta nekik az egyesület. Az értekezleten felmerült kívánságokat az üdülőtelepbizottság igyekezni fog a jövő évre megvalósítani. Ebben az igyekezetében azonban számít a tagtársak buzdalmára a szelvénykönyvecskék elhelyezése körül.

Ilyen könyvecskék az irodában kaphatók. Figyelmeztetjük tagtársainkat, hogy a gyűjtési engedély az év végével lejárt, kérjük ennélfogva, hogy a már átvett szelvénykönyvecskékkel mielőbb számoljanak el.

Adományok. Egy tagtársunk régebben tett alapítványt.

Szombathely.

Szeptemberben főképp a tanfolyamok előkészítése foglalta le működésünket. A gyorsírási tanfolyam vezetésére Egry Lajos, polgári iskolai tanár, a könyvelési tanfolyam vezetésére Dely László, a Nyugat-magyarországi Földművelők Gazdasági Egyesületének főkönyvelője, a német tanfolyam vezetésére Zimmermann Károly mérnök, választmányunk tagja voltak szívesek vállalkozni. Az angol tanfolyamot továbbra is dr. Feldmann Bódogné választmányi tag vezeti.

Jelentkezők azonban még nincsenek kellő számban és így a tanfolyamok megkezdését november elejére halasztottak. Kérjük, hogy a tanulni kívánó tagok most már ne készenek a jelentkezéssel, melyet hétfőn, szerdán és pénteken d. u. 6-8-ig a titkárságnál lehet eszközölni. Tandíj tagoknak 15 kor., nem tagoknak 25 korona.

Szeptember 20-íci választmányi ülésünk elhatározta, hogy a tagok közötti érintkezés fokozására a tél folyamán minden csütörtökön összejevetelt tartunk az egyesületi helyiségben. Első ily összejevetelünket október első csütörtökjére tervezzük. Ezen összejevetelekre programot nem készítünk, hanem azt a körülményektől tesszük függővé. Megbeszélhetjük ott ügyes-bajos dolgainkat, megvitathatjuk a mozgalmunkat érintő és érdeklő aktuális eseményeket, zenével vagy olvasással szórakozhatunk. Zongora rendelkezésére áll a tagoknak.

Október folyamán egy komoly tárgyú előadás rendezését is tervezzük. Közelebbit egyelőre még nem közölhetünk, hanem annak idején a helyi sajtó útján hozzuk a tagoknak tudomására. TROMBITÁS ERZSI.

Temesvár.

Szeptember hó 21-én gyűlést tartott a választmány, amelyen az őszi munkaprogramot vitattuk meg. A tagok érdekében a legfontosabbnak ismét tanfolyamok felállítását tartjuk. Október első felében nyitjuk meg a magyar gyorsírási kurzust, amelyet aztán egy német követ, a gépírást, a német és angol nyelvórákat. Jelentkezni vasárnap d. e. 11-12 óráig az egyesületi helyiségben lehet. Tandíj gyorsírásra és német nyelvre tagoknak havonként 1 korona, pártoló tagoknak 4 korona. A gépírási tanfolyam díja tagok 20 korona, pártoló tagoknak 30 korona. Az angol tanfolyam díja a jelentkezők számától függ, mindenesetre az is mérsékelt lesz. Idegenek nem vehetnek részt a kurzusokon. Minden tárgyat szaktanár tanít. Részletes felvilágosítást a hivatalos órák alatt adunk. A komoly szaktanítás mellett a tanulás könnyebb fajtájában is szeretnők tagjainkat részesíteni. Elhatároztuk, hogy vasárnap délelőttöként minden 2-3 hétben ismeretterjesztő előadásokat, felolvasásokat rendezünk az irodai helyiségben. Ezeknek a megtartására most kérjük fel az előadókat. Részletes programot a napilapokban közlünk. Szeptember 12-én memorandumot nyújtottunk át a Kereskedelmi és Iparkamara titkárnak, Lendvai Jenőnek, amelyben kértük, járjon közben a városnál, hogy az általa fenntartott fiú kereskedelmi iskolába leányok is járassanak, mint rendes tanulók.

Lendvai titkár úr biztosított bennünket jóakaratóról és kijelentette, hogy amennyiben tőle függ, mindenütt pártolja majd az ügyet. Mi kellőleg tudjuk értékelni ezt a kijelentést és most már alapos reményekkel várjuk a város határozatát a mindnyájunkra nézve nagyon fontos ügyben. Az egyesület mindent elkövet tagjai jóvoltáért, hálálják meg tagtársak és teyenek meg önök is mindent érte.